

דג מסר יח ומלקוח

אני חייב לחזור לעניין השבויים. אלמלא הופעל טרור ממשלתי מאסיבי על הוריהם של השבויים הנותרים, הם היו מן הסתם וזעקים המט.

הצלב האדום פירסם הודעה רשמית, שבה האשים את ממשלת ישראל בהונאה ובמעילה כאמון. הצלב האדום גם הודיע כי לאור התנהגות זו של ממשלת ישראל לא יוכל למלא להבא כראוי את תפקידו כיוסם לחילופי שבויים.

ממשלת ישראל התעלמה במשך שבועיים מפנייה סודית של הצלב האדום, ואחרי שאירגון זה פירסם את הדברים ברבים, באה הודעה רשמית מגומגמת. בהודעה זו, השנייה והמפורטת יותר, טוענת ממשלת ישראל שגם הצלב האדום וגם קציני צה"ל טעו, ובגלל טעות זו לא הוחזר האסיר זיאר אברעי. אך מאחר שהוחזר במקומו משהו אחר, שלא הופיע ברשימה, הרי לא התקון הטעות. אברעי לא יחזור.

וזה תקיעת סכין כגב השבויים שנותרו בידי אחמד ג'יבריל. וגם לגבי כל השבויים העלולים ליפול בעתיד בידי אויב. איש לא יאמין עוד להתחייבות של ממשלת ישראל לגבי שבויים.

מאמצי הצלב האדום בוודאי יוחלשו, אם לא ייפסקו לגמרי. כפעם הבאה יהיה צורך בתהליכים אויבים ובנהלים מסובכים, כדי להבטיח לגמרי שממשלת ישראל לא תרמה.

והרי הכל מטושטש עד אין גבול. לא יהיה מנוס מהחזרת אברעי, כי אחמד ג'יבריל ידרוש בלי ספק את החזרת תמורת שני השבויים שבירו, כי בכך ישיג הישג יוקרתי גדול.

כסופו של דבר, גם נאלץ את הדג המסרית, גם נספוג את המלקות וגם נגלה מן העיר. גם ניראה בניני העולם כולו כמדינה המתנהגת ככנופייה, ושדירבתה שווה פחות מדיברתם של אנשי אש"ף. גם נאריך את סיכלם של שאר שבויינו. וכסופו של רבר גם נחזיר את אברעי.

איכשהו, איני יכול להתחמק מן הרושם שעל הפרשה כולה טבוע סיגנונו המיוחד של שמואל תמיר, האיש שעליו הוטל לטפל בהחזרת השבויים.

ממזר לאיקטן

אגב, אל יחשוב מישהו כי מינהג זה של "לרמות את הגויים" הוא חדש בארץ, פרי המצאת הליכוד. לאו דווקא. בשנות ה-50 הייתה במסיבה של פלמ"חניקים ותיקים. אחד הנוכחים, איש קיבוץ שהייתי מיווד עימו, בידר אותנו בספורים על אנשי האו"ם.

אותו פלמ"חניק, שהיה לקצין בצה"ל, התמנה כקצין קשר עם האו"ם בגבול הסורי. הוא היה, כפי שאומרים, "ממזר לאיקטן". הוא סיפר לנו בהנאה כיצד "סיכנ" את הגויים המטומטמים, בנייהצפון, על כל צעד ושעל.

בימים ההם רבו תקריות הגבול עם הצבא הסורי. כפי שהעיד בינתיים אריאל שרון, שהיה פעיל שם, כל התקריות האלה באו ביוזמה ישראלית, ונועדו לספח לישראל את אדמות המריבה הערביות ב"השטח המפורז", ששני הצדדים טענו לבעלות עליהן. צה"ל היה מודיע לאנשי הקיבוצים מראש שעליהם להיכנס למיקלטים. אתר אחד היה שולח טרקטור משריין לאדמות המחלוקת, בדיעה שהסורים יירו בו. כשהסורים פעלו כמצופה, היה צה"ל מנחית עליהם מכת-אש מוכנה-מראש. הסורים היו מגיבים כהפגזה עם הקיבוצים (כך נולדה האגדה של "בעיית רמת הגולן", הממשלת כיום עילה לסיפוח והעושה רושם כה עז על תיירים תמימים המבקרים שם כיום).

אחרי כל תקרית היו באים אנשי האו"ם צהובי-השיער כדי לקבוע מה אירע ולדרוש לנידוי. היו אלה קצינים תמימים, אנשי-צבא ישראליים, שוודים, נורווגים ודומיהם.

ידידי היה מכין להם מראש את כל ה"הוכחות". כשהיה צורך לגבות עדות מערכי, היה ידידי "מתרגם" להם את הדברים לאנגלית. התרגום היה מרטיק, מלבד פרט קטן, כשהערכי אמר "כן", התרגום אמר "לא", ולהיפך. הגויים המטומטמים היו בטוחים שקצין וג'נטלמן לא ישקר.

שומעי הסיפור התגלגלו מצחוק. אני מודה שאותי זה לא הצחיק. הנבתי לפתע מדוע כמעט כל אנשי-האו"ם האלה חזרו הביתה כאנשי-ישראלים קיצוניים, ולפעמים גם כאנטי-שמים. סיפרייהם על חוויותיהם מרחב ממלאים כעת את איצטבות הספירות, ועד היום ניתן לפגוש בהם בכינוסים פרערעביים.

זה היה לפני 30 שנה, בראשית ימי המדינה. בינתיים עברו שנות-דור, ואנחנו היינו אמורים לאמץ לעצמנו גישה "ממלכתית". אך נראה כי עדיין שולטת בנו מטליות של כנופייה.

קוראים לו משה

קוראים לו משה (במיכטא מלעיל), והוא חילון-שרה. כלומר, אנחנו קוראים לו כך. אמא שלו בוודאי קראה לו בשם אחר.

אחד הילדים הביא אותו לכיתה רחל, אשתי, ומאו עוזר לה משה להנחיל לילדים מחשבה מרעית.

את חג החנוכה עשה משה איתנו. רחל חשבה שזה מגיע לו. עד כה נפגשתי עם חלונות רק במיסעדות צרפתיות בתוספת חמאה ושום, וחוששני שהמגע היה חריצדי. עם משה היה עלי לכוון יחסים מסוג אחר.

איך עושים את זה?

היה נרמה שלא תיתכן שום תיקשורת עם משה. הוא לא שמע, לא הגיב על נוכחותו, ושום דרישה לא נוצר בינינו. הוא אכל כמיות עצמות (למידותיו) של חסה, וגם נייר-עיתון

(בלתי-מורפס, אם אפשר). זהו עיסוקו העיקרי. תוך התכוננות בו נוכחנו לדעת שהוא יצור די מרתק. יש לו עיניים, המורכבות על אנטנות, ושני משושים קצרים. הוא בורק כהם את האוכל לפני שהוא פותח את פיו הקטן והוורוד ונוגס בו.

הוא יכול לאכול בכל תנוחה — בעמידה, בשכיבה, בעמידה על הראש ועוד. כשיש אוכל, שום דבר אינו מפריע לו.

למשה יש גוף שקשה להגדיר את צורתו, מין דבר המורכב על רפסודה חיה, היכולה להידבק לכל מישטח, מאוזן או מאונך, מחוספס או חלק. בעזרת התכווצויות של שרירים והריר שהוא

מפריש, כדי להחליק את רכבו, הוא נע בעילות די רכה כשביטו על גבו.

אחרי שהתרגל לחיות בצניצנת ולטפס על רפנותיה, בפנים ובחוץ, איבד כל פחד. במשך כל השבוע לא נכנס לקונכייתו. הוא אכל את העלים שהגשנו לו בירינו, אך הוא לא נתן לנו להרגיש שהוא מבחין בקיומנו. בוודאי היינו בעיניו כאלוהים, כוח עליון שתפקידו להגיש כמיות סבירות של חסה. אולי התפלל אלינו. אולי פיתח פולחן מסובך, והוגה בחיים שלא-תרהמות. לנו לא גילה דבר.

בינתיים הוא מוכן שניקה אותו לדינו, והוא רוכב על כף-היד כמו על כל מישטח אחר. הכל על בסיס בלתי-אישי.

אני מנסה עדיין לכוון צורה כלשהי של תיקשורת עימו. אם איננו יכולים לשוחח עם חילון, איך נשוחח עם יצורים מן החלל החיצון, שיבואו אלינו בעב"מים?

(האם יש לחילון כוח? עורכים ניסוי. מחברים לקונכייתו קופסת-גפרורים ריקה, וכשהוא מושך אותה אחרי, מכניסים לקופסה חרוזים, וגם מרווחים במחברת על הבעיה, על הניסוי ועל המסקנות. והשימחה רבה.)

עץ הרימון ביריחו

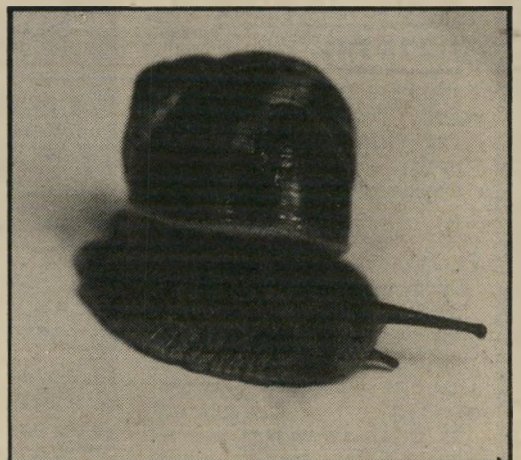
ברד"ך-לכל, כשאתה מאושר, אתה שקוע מדי באושר שלך מכדי לדעת שאתה מאושר.

זה חבל, כי בחייו של איש ואשה מאיתנו אין רגעים רבים של אושר אמיתי.

לא מכבר היו לי כמה רגעים של אושר. זה היה ביום השישי אחרי-הצהריים, שעה קלה לפני כניסת השבת.

ישבתי בגן של מיסעדה ביריחו. זה היה יום-חורף נעים, לא חם מדי, לא קר מדי. קרני השמש השוקעת האירו את הגבעות החומות המתנשאות בשולי העיר.

בשולחנות הסמוכים ישבנו כמה מבני העיר ובנותיה ושוחחו

משה

בשקט. ילדים בלבוש-שבת שיחקו בין הפרחים, הממלאים הגן. הלחן העדין של שיר-אהבה ערכי מילא את החלל, נ להפריע.

סיימתי ארוחה של קבאב וטחינה, שתיתי קצת עארק, עיי נרגילה (לראשונה אחרי זמן רב). העולם היה יפה.

ברחוב כמעט לא היתה תנועה. גברים לבושים בחלי מהודרות, אחרים לבושים בגלביות נוחות, התהלכו על המידו בצד השני של הרחוב משך את העין פרס עמוס-פרי. ביריח פרדסים ומטעים אחרים במרכז העיר ממש, עצים ופרחים מצ בכל מקום.

היינו — אשתי, חברת-המערכת ואני — הישראלים היח ביריחו. לא היו מתנחלים. לא חששתי שמא בכל רגע יירו נע אבנים, יירו רצחנים באוויר ויהרגו ילדה מעופפת, יבוא רכב ויודיע כי רצחן פוטטים הוא מיצווה דאורייתא, כי הקם לה השכם להרגו.

אין כיריחו בכל הארץ. איכשהו היא נשארה מחוץ לסיס הגדול שבין שני העמים. קשה להאמין כי במרחק של 90 קונו ת-לאביב הסואנת, ובמרחק של 30 דקות רמאללה הוועמת. ה ביריחו שונה. הוא מזכיר את מצרים יותר מאשר את פלסט זה תלוי, בוודאי, באקלים. בקיץ עולה החום בעשר מעלות

זה של שאר חלקי הארץ. הוא דומה יותר לחום היבש של קץ מאשר לרוח הקרירה של יפו. כמשך עשרות דורות למרו בני ל — עיר שהיתה כבר עתיקה כאשר עסקה בה רחב מוכרתה במיקצועה — להתאים את עצמם לאקלים. להתנועע כאני רבה יותר, להימנע מהתרגשות מיותרת, לכלכל את מעט בנחת, או להימנע מהם בכלל.

שאבתי עשן קריר ממיקטרת-המים, ולפתע עלה בי רי איזה גרעין זה יכול היה להיות, אילו היה קיים שלום בארץ: לבוא ליריחו ככובשים, האם לא היה נעים יותר לבוא הנה כתי רצויים?

נוכרתי בשלמה סתר. הוא היה צלם-המערכת שלנו, ליווה א כאשר טלתי לקאהיר, למחרת ביקורו של אנוור אל-סא בירושלים. היו אלה ימים מרגשים, ואחרי יום של חו בלתי-פוסקות הייתי נופל למיטה ונרדם. אך סתר נשאר במי כדי להתווכח עם אנשי-הביטחון המצריים שאיבטחו או לפעמים הלך לישון רק בבוקר.

שלמה לא עסק מעולם בפוליטיקה. הוא היה צלם ומו לעורות. במילואים היה סמל, מפקד-טנק, ובתפקיד זה ב1973 לקילומטר 101.

עשרות השעות שבילה בוויכוח אינטנסיבי, מלב אל לב, אנשי-הביטחון המצריים, פקחו את עיניו. הוא ראה את הק באור חדש.

בוקר אחד, אחרי לילה של ויכוחים, כשנסענו במונית מ מינה האוס לאורך שדרת הפיראמידות, בלב ההמולה של ערבית סואנת, אמר פיתאום: "כשהייתי בטנק, תיארתי לע מאות פעמים איך זה יהיה להיכנס לקאהיר, בראש טור של טני זה היה חלום. עכשיו אני רואה שזה היה חלום רע. הרבה יותר לנסוע בקאהיר כך, כאורח רצוי, כשכולם מריעים לכו ומאירים לך פנים!"

הם אוהבים אותנו...

20 שעות אחרי רגעי האושר ביריחו הייתי באריאל. הפג המרחק בין שני המקומות נמרד בעשרות קילומטרים ובב שנות-איור. עולם אחר. יקום אחר.

לא התרשמתי מצעקות המתנחלים הקנאים. אך התרש מדבריהם-הצטדקות של כמה מחבריהם, שביקשו להוכיח "בסדר".

"הערכים בסכניה ממש אוהבים אותנו..." הפלאחים בכפרים הסמוכים מרווחים עכשו פי עשרה שהרוויחו קודם..."

"לך אל הכפרים ושאל מה הם חושבים עלינו..." לא לקחנו ארמה מאף אחר. הערכים לא רצו לגור לגיבעה הזאת קראו גיבעת-המוות..."

"למי זה מפריע שאנחנו פה? נדיה שכנים טובים..." וכן הלאה. כמו תמיר, התועמלנים הצליחו לשכנע לגמרי עצמם.

ההתנחלות היא חלק ממאמץ גדול לשבור את תשתית של עם אחר, למנוע מבניו כל סיכוי לחרות לאומית או אי לרחוק אותם גופנית החוצה. אבל לא כל המתנחלים מו להורות בכך, אף כלפי עצמם. הם זקוקים לאמונה ש-הם אוז אותנו."

מישפחה שכזאת

כשראיתי את ארבעת בני אולמרט על המירקע בתוכנית טובה, לא יכולתי שלא להיזכר בפסוק, כנגד ארבעה בניו ד תר"ה.

ארבעתם היו שם: חכם — זה שהיה בעבר איש-הליכוד ופעיל-התחייה. הוא לקח במילחמת-הלבנון ומבקש עתה להציע לעם הפלסטיני נדיבה לפיתרון בעייתו.

רשע — טוב, יודעים מי זה. תם — האח הטוב, העוסק בחקלאות. הוא סימפאטי, הוא בעבודה יצרנית חיובית והוא גם שכן של אחותי.

זה שאינו יודע לשאול — זה החייל, הממלא רק פק והחוזר על כל הסיסמות הרשמיות. מישפחה ישראלית ממוצעת.